

Riktlinjer för Örebro kommuns utbildning av nyanlända elever

Grundskola och Språkintröduktion

PROGRAM

Uttrycker värdegrund och önskvärd utveckling av verksamheten.

POLICY

Uttrycker ett värdegrundsbaserat förhållningssätt och principer för vägledning.

STRATEGI

Konkretiserar ett program eller en policy och utgör en grund för prioritering.

HANDLINGSPLAN

Beskriver konkreta mål och åtgärder.

RIKTLINJER

Säkerställer ett riktigt agerande och en god kvalitet vid handläggning och utförande.

Beslutad av Programnämnd barn och utbildning den 7 november 2018, § 174

Dokumentansvarig på politisk nivå: Programnämnd barn och utbildning
Dokumentansvarig på tjänstemannanivå: Programdirektör

Sammanfattning

Riktlinjerna är gemensamma för Örebro kommuns grund- och gymnasieskolor och ska styra och stödja verksamheternas arbete med nyanlända elever. De följer Skolverkets allmänna råd från 2016 som bygger på skollag och skolförordning.

Nyanlända elever omfattas av samma bestämmelser som andra elever när det gäller till exempel skolans värdegrund och kunskapsuppdrag, studie- och yrkesvägledning, elevhälsa, ledning och stimulans samt skolans kompensatoriska uppdrag. Det finns dock några bestämmelser som riktar sig specifikt till nyanlända elever. Dessa bestämmelser ska stärka de nyanlända elevernas möjligheter och handlar bland annat om förberedelseklass och möjligheter till prioriterad timplan i de obligatoriska skolformerna samt Språkintröduktion med anpassad timplan i gymnasieskolan.¹

Det gemensamma målet för alla verksamheter är att skapa en likvärdig skola för alla elever. En nyanländ elev har rätt att utifrån sina individuella förutsättningar, styrkor och förmågor få lära och utvecklas på samma villkor som andra barn och ungdomar. Samtliga skolor i Örebro kommun ska kunna erbjuda undervisning för nyanlända elever med hög kvalitet. Strävan är också att samtliga grundskolor ska ta emot nyanlända elever, detta utifrån elevernas önskemål och behov. På Språkintröduktion (SPRI) placeras de nyanlända ungdomarna på någon av de enheter där programmet erbjuds med utgångspunkt från språknivå, ålder eller andra behov. Ett interkulturellt förhållningssätt och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt är en förutsättning för likvärdighet. Ambitionen med riktlinjerna är också att skapa en röd tråd genom hela skolorganisationen. Från den politiska ledningen till förvaltningschef, verksamhetschef, rektor och pedagoger samt till övrig skolpersonal.

Att nyanlända elever lyckas i skolan är avgörande inte bara för det enskilda barnets framtid. Det är också en förutsättning för en jämlik skola i Örebro som ska präglas av likvärdighet i förutsättningar att uppnå kunskapsmålen i grund- och gymnasieskolan.

¹ Skolverket 2016: *Utbildning för nyanlända elever*, Skolverkets allmänna råd med kommentarer.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Bakgrund	5
Syfte.....	5
Styrande dokument	6
Nyanländ elev	6
Ekonomi	6
Mottagande för nyanlända	7
Skolplacering för nyanlända	8
Organisation inom grundskola och gymnasieskola	9
Undervisning och kartläggning i skolan	10
Kvalitetsarbete och kompetensutveckling	13
Referenser	14

Bakgrund

Vi lever i dag i ett mångkulturellt samhälle där var fjärde barn som växer upp i Sverige har utländsk bakgrund. En del av dessa är nyanlända. Skolverket gav 2008 ut allmänna råd för utbildning av nyanlända elever och 2009 tog Örebro kommun fram lokala riktlinjer och startade Perrongen som är kommunens gemensamma mottagning för nyanlända elever på grundskolan. Senare har gymnasiet själva tagit över mottagandet för ungdomar över 16 år.

I Örebro kommun är nästan var tredje elev i grundskolan och drygt var tredje elev i gymnasieskolan född utomlands eller har föräldrar som båda är födda i utlandet.² Elevers skiftande förutsättningar i den svenska skolan ökar behovet av inte bara pedagogiska redskap och metoder utan även interkulturell medvetenhet, detta för att kunna möta varje elevs individuella behov.³

Både internationella och nationella rapporter samt aktuell forskning visar att nyanlända elever når lägre skolresultat och har sämre måluppfyllelse än elever med svensk bakgrund. Nationella rapporter visar på brister i undervisningen för nyanlända elever.⁴ I Skolinspektionens lokala beslut 2009, 2011 och 2017 framkom att Örebro kommun behövde utveckla både organisation och arbete på skolorna när det gäller nyanlända elever.⁵

Höga krav ställs på att kommunen har en ändamålsenlig organisation med specifika uppdrag där det skapas goda förutsättningar för en likvärdig utbildning för alla elever oavsett utbildningsbakgrund.

Syfte

Riktlinjerna ska säkerställa en likvärdig skola för nyanlända elever. Skolan ska utgå från individens förutsättningar, styrkor och förmågor för att stärka förutsättningarna till en ökad måluppfyllelse. Samtliga skolor i Örebro kommun ska kunna erbjuda undervisning med hög kvalitet för nyanlända. Riktlinjerna ska styra och stödja ansvariga på alla nivåer i Örebro kommuns verksamheter. All berörd personal ska känna till och ges förutsättningar att följa riktlinjerna och dess intentioner.

Örebro kommuns riktlinjer uppdateras vid behov, exempelvis i och med Skolverkets revidering av de allmänna råden för nyanlända elevers utbildning 2016 och nu i och med Örebro kommuns nya Riktlinjer för skolplaceringar i förskoleklass och grundskola 2017.

² SCB, Statistikdatabasen. Stockholm: Statistiska centralbyrån. [Hämtad 2018-08-14].

³ Bunar, Nihad, red 2015, *Nyanlända och lärande: mottagande och inkludering*, Natur och kultur.

⁴ Skolverket, 2016: *Imandringens betydelse för skolresultaten*, Skolverkets aktuella analyser.

⁵ Skolinspektionen, se www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Skolinspektionens-diarium/, senast Beslut efter kvalitetsgranskning av mottagandet av nyanlända elever i Örebro kommun (Dnr 40-2015:6586).

Styrande dokument

Internationellt

FN:s konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, från 1989 lyfter särskilt alla barns rättigheter och samma värde och tillgång till utbildning. Den är ett rättsligt bindande internationellt avtal för de länder som har anslutit sig. Sverige har därmed åtagit sig att göra sitt yttersta för att barns rättigheter ska respekteras.

Nationellt

I nationella styrdokument (skollag, skolförordning och läroplan) står skolans värdegrundsuppdrag och barnets lärande och kunskapsutveckling i fokus. Olika språk ska ses som en tillgång och den kulturella bakgrunden ska uppmärksammas på ett konstruktivt sätt där barnets språkliga och kulturella tillhörighet tas tillvara.

Nyanländ elev

Med nyanländ elev avses den som har varit bosatt utomlands och som numera är bosatt här i landet eller ska anses bosatt här och som har påbörjat sin utbildning här efter höstterminens start det kalenderår då hon eller han fyller sju år. En elev ska inte längre anses vara nyanländ efter fyra års skolgång här i landet.⁶

Begreppet omfattar alla barn och ungdomar i skolåldern som anländer till Sverige efter att ha varit bosatt i ett annat land, oavsett medborgarskap eller ursprung, dvs. anhöriginvandrare, asylsökande, flyktingar, ensamkommande, gömda och papperslösa. Gemensamt för nyanlända elever är att de inte behärskar det svenska språket. Tidsgränsen för hur länge en elev kan betraktas som nyanländ är fast, men elevens behov av stöd och olika insatser kan variera.

Ekonomi

Resursfördelningsmodellen i Örebro kommuns grundskolor bygger på att skolor som tar mot nyanlända barn och unga får en ersättning som ska motsvara elevens behov. Det är viktigt att kommunen skapar goda möjligheter för bra mottagande, utbildningsmöjligheter och inkludering i det svenska samhället. Tilldelningen i grundskolan sker utifrån ålder och utifrån utbildningsnivå i det land som eleven kommer ifrån. Tilldelningen viktas genom att eleverna i årskurserna 5–9 erhåller en högre tilldelning än eleverna i årskurserna 1–4. Det beror på att eleverna i årskurs 5–9 har kortare tid på sig att klara kunskapskraven för att bli behöriga till gymnasieskolan.

Gymnasieskolans resursfördelningsmodell är mer generell och ger en förutbestämd tilldelning på den elevpeng som gäller för SPRI. Till det kommer extra tilldelning under elevens första år i Örebro.

⁶ 3 kap. 12 a § skollagen.

Mottagande för nyanlända

Kommunen ska

- ha en gemensam ingång, Perrongen, för alla nyanlända grundskoleelever. Ingången på Språkintröduktion (SPRI) handhas av gymnasieskolan.
- se till att information om hur anmälan till Perrongen alternativt SPRI ska ske och att denna finns lättillgänglig för eleven och elevens vårdnadshavare m.fl.
- säkra ett samarbete mellan Perrongen och Grundskoleantagningen som ansvarar för alla skolplaceringar grundskola i enlighet med *Riktlinjerna för skolplaceringar i förskoleklass och grundskola*
- säkra ett samarbete mellan Förvaltning förskola och skola och Förvaltningen för utbildning, försörjning och arbete (FUFA) av nyanländas lärande
- säkra ett samarbete mellan Perrongen, SPRI och fristående huvudmän
- ha en långsiktig planering för mottagande och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever
- skapa rutiner för att följa upp arbetet med mottagandet av och den fortsatta utbildningen för nyanlända elever på skolenheterna.

Kommentar

Grundskola - Perrongen

Perrongen är den kommungemensamma ingång dit samtliga nyanlända elever och barn i grundskolan kommer för ett första möte med den svenska skolan. Det mötet genomförs efter det att eleven anmäls via kommunens hemsida och sker i samtalsform med tolk närvarande. Vårdnadshavare och elev får information om det svenska skolsystemet och gör en skolansökan. En skolsköterska gör en hälsokontroll och påbörjar elevhälsojournalen.

Nyanlända elever slussas in i skolsystemet via Perrongen där kartläggning steg 1 och förberedande SVA-undervisning (svenska som andraspråk) genomförs. Eleven får också samhällsorienterande lektioner och en insyn i hur skolan i Örebro fungerar. Utifrån elevens behov tar mottagande skola snarast möjligt emot eleven. Skolverkets kartläggning steg 2 genomförs av skolans personal inom två månader. Rektor utser den som är mest lämpad att genomföra kartläggningen. Perrongen bistår skolan om så önskas med handledning och rådgivning.

Gymnasiet – Språkintröduktion

Ungdomar i gymnasieåldern över 16 år kallas utifrån anmälan på kommunens hemsida till ett första samtal på SPRI-programmet och placeras därefter på någon av de enheter som erbjuder undervisning för nyanlända obehöriga gymnasieelever.

Alla elever kartläggs steg 1 med tolk. De helt nyanlända eleverna förbereds genom sex veckors introduktion inför placering i klass. Nyanlända elever som bott en tid i Sverige språktestas inför placering i klass.

Skolplacering för nyanlända

Kommunen ska

- ha en organisation för mottagande och utbildning av nyanlända elever där skolverksamheternas olika ansvarsområden tydligt framgår
- ha en långsiktig planering för mottagande av och utbildning för nyanlända elever
- anpassa antalet platser för nyanlända elever utifrån aktuellt behov
- möjliggöra en snabb skolplacering utifrån den nyanlända elevens förutsättningar och behov
- skapa förutsättningar för rektor att för nyanlända elever bedriva undervisning som håller hög kvalitet

Antalet nyanlända elever som kommer till Örebro kommun varierar från läsår till läsår. Det är därför viktigt att kommunen har en flexibel organisation som kan möta behovet och snabbt kan anpassas efter en ökning eller minskning av elevunderlaget. Huvudmannen ansvarar för att skolplatser och utbildad personal finns i grund- respektive gymnasieskola.

I enlighet med Örebro kommuns *Riktlinjer för skolplaceringar i förskoleklass och grundskola* gäller att fortlöpande placeringar av nyanlända sker i enlighet med en fördelning mellan alla grundskolor. Denna fördelning säkerställs, utvärderas och justeras vid behov av Grundskoleantagningen i samråd med Förvaltning förskola och skola och Centralt skol- och välfärdsstöds mottagningsenhet Perrongen. Vårdnadshavares önskemål och behov säkerställs genom Perrongens inledande samtal inför skolansökan. Här ges också relevant information om den svenska skolan för att varje vårdnadshavare ska ha bra förutsättningar att önska skola. Nyanlända har samma möjlighet som alla andra elever att söka skola under ordinarie skolansökansperiod.

Förskola

Då barn i förskoleålder inte omfattas av definitionen nyanlända hjälper Perrongen vid behov vårdnadshavare att ansöka om förskoleplats via Servicecenter. För plats i förskolan gäller samma rutiner som för andra barn.

Grundskola

Beslut om placering i grundskolan skickas ut av Grundskoleantagningen efter samråd med Perrongen, vårdnadshavare, elev och mottagande rektor. Skolplaceringen ska utgå från elevens förutsättningar och behov och behöver därför vara flexibel. Grundprincipen för skolplacering är att yngre elever (F-3) bereds plats på en skola nära hemmet och om möjligt enligt specifikt önskemål.

Här gäller också syskonförtur i enlighet med riktlinjerna för skolplaceringar. Äldre elever (4–9) placeras enligt samma principer, men hänsyn tas till specifika behov som till exempel viss språkkompetens eller andra särskilda behov. Grundskoleantagningen har också i uppdrag att oavsett folkbokföringsadresser verka för ökad integration genom större spridning av nyanlända elever.

Språkintröduktion

Nyanlända ungdomar i gymnasieåldern placeras på SPRI där eleven får undervisning i svenska språket och grundskoleämnen. Beroende på nivån i svenska placeras eleven på SPRI-bas eller SPRI-grund. Språknivåerna baseras på *Gemensam Europeisk referensram för Språk (GERS)*. På basenheten skapas klasser efter introduktionsveckorna för att möta ungdomarnas olika behov som läs-och skrivinläring, inlärningsproblematik eller snabb progression.

Elever som ej når stipulerad språknivå i grundskolans år 9 placeras också på SPRI; detta efter att GERS-test genomförts med alla nyanlända under våren år 9. Flytt från SPRI-bas till andra enheter sker mestadels vid terminsskifte och föregås av ett överlämnande med dokumentation av varje elevs utveckling i svenska och andra ämnen.

Organisation inom grundskola och gymnasieskola

Skolan ska:

- ha en organisation som utgår från varje elevs förutsättningar och behov
- ha en plan för mottagande och fortsatt utbildning för nyanlända elever
- ha en organisation som inkluderar nyanlända elever i skolans övriga verksamhet och som är inriktad på integration.

Kommentar

Skolan ska sätta elevens utveckling och lärande i centrum. Både språklig och kulturell tillhörighet ska tas tillvara och elevens rättighet att få lära och utvecklas på samma villkor som andra ställer krav på en likvärdig skola. Ett interkulturellt förhållningssätt och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt skapar förutsättningar för en sådan likvärdighet. Nyanlända elevers lärande måste vara hela skolverksamhetens angelägenhet och elevhälsoteam och studie- och yrkesvägledare är viktiga i arbetet med nyanlända elever.

I grundskolan ska undervisning för nyanlända elever vara en naturlig del i skolan och organiseras på ett sätt som främjar delaktighet och inkludering samt motverkar alla former av segregering och isolering. Det är en fördel om olika ämneslärare som undervisar nyanlända elever även undervisar i ordinarie klasser och om lärare i modersmål inkluderas i skolans dagliga arbete. Skolan ska erbjuda

undervisning i alla ämnen. Rektor i grundskolan ansvarar för att skolan har en plan för arbetet med nyanlända elever och att planen är förankrad hos all personal. I denna ska skolan formulera sin organisation, rutiner, innehåll, ansvarsområden, arbetssätt och uppföljning av utbildningen. I grundskolan kan man ha olika lösningar för att ge nyanlända elever en god introduktion. Undervisningen kan genomföras direkt i klass, delvis i förberedelseklass eller språkklass. Yngre elever kan gynnas av placering direkt i klass med det stöd som behövs, där är studiehundledning på modersmålet av yttersta vikt. Äldre elever kan inledningsvis ha behov av att få undervisning i en förberedelseklass. En elev som får undervisning i förberedelseklass ska ha en tillhörighet i sin ordinarie klass, så att eleven successivt kan börja följa reguljär undervisning och knyta kontakt med övriga lärare och klasskamrater så tidigt som möjligt. Elevens placering i förberedelseklass utgår från elevens behov men får enligt skollagen inte pågå mer än två år.

En elev som anländer sent under sin grundskoletid till Sverige och därför inte hinner nå kunskapskraven har rätt att slutföra utbildningen under ytterligare två år efter skolpliktens upphörande, på samma sätt som alla elever. Men eleven kan också välja att ta steget till ett introduktionsprogram. Det är alltså eleven som väljer om hon eller han ska gå kvar i grundskolan eller påbörja utbildningen på ett av gymnasieskolans introduktionsprogram.⁷

Inom gymnasieskolan sker undervisningen för nyanlända elever på Språkintröduktion; SPRI-bas, SPRI-grund, SPRI-vux eller på fristående skolors Språkintröduktion. Eleven kan nå behörighet till ett nationellt program genom studier på SPRI eller på andra intröduktionsprogram.

Vuxenutbildningar och alternativa utbildningsvägar som leder mot arbetslivet och utgår från den enskilde elevens förutsättningar kan också bli aktuella.

Undervisning och kartläggning i skolan

Skolan ska:

- säkerställa att lärare i svenska som andraspråk finns på skolan, samt att modersmållärare och studiehundledare används i undervisningen
- genomföra en kartläggning av den nyanlände elevens språk och ämneskunskaper och utifrån denna planera för den fortsatta undervisningen

Kommentar

Skolverkets kartläggning steg 1 och förberedande SVA-undervisning genomförs för grundskoleelever på Perrongen så snart en skolplacering är klar. Kartläggning steg 2 genomförs inom två månader på elevens skola. Rektor utser den som är

⁷ Skolverket 2016: *Utbildning för nyanlända elever*, s. 25.

mest lämpad att genomföra kartläggningen. Perrongen är behjälplig med råd och stöd om behov finns.

På SPRI görs kartläggning steg 1 på alla nyanlända gymnasieelever. Steg 2 genomförs i de fall en frågeställning angående elevens ämnesförutsättningar finns. En individuell studieplan upprättas efter introduktionsveckorna, där det framgår vilka ämnen eleven läser samt i vilken omfattning. Studieplanen är ett levande dokument som utvärderas och justeras över tid.

Oavsett form ska undervisningen för nyanlända elever utgå från elevernas förutsättningar och behov. Skolan ansvarar för att undervisningen ger den nyanlända eleven kunskaper i svenska språket såväl som i skolans ämnen för att kunna uppnå behörighet till gymnasiets nationella program. Undervisningen ska genomföras av lärare i svenska som andraspråk, modersmål och övriga ämneslärare som tillsammans med studiehandledare säkerställer att elevens kunskaper utvecklas, bedöms och följs upp.

Lärares förhållningssätt och arbetssätt har stor betydelse för nyanlända elevers skolframgång. Forskning visar att undervisning för nyanlända elever behöver genomsyras av arbetssätt och metoder där elevernas kunskaper och styrkor tas till vara och där de ges möjlighet att utveckla språk och kunskap parallellt i alla ämnen.⁸ De metoder som tillämpas i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt är gynnsamma för alla elever men nödvändiga för flerspråkiga elevers framgång i skolan och bör tillämpas i alla ämnen. Lärare som undervisar nyanlända elever behöver även ha god kunskap om andraspråksutveckling och om lärande på ett andraspråk.

Inledningsvis, såväl som senare i ordinarie undervisning, kan en nyanländ elev behöva olika typer av stöttning. En elev som anländer sent efter den ordinarie skolstarten kan komma att behöva olika former av stöttning en lång tid under sin utbildning. Studiehandledning på modersmålet, alternativt elevens starkaste språk, och utökad tid i SVA genom prioriterad timplan är viktiga komponenter i nyanländas lärande. Lärares förhållningssätt, kompetens och arbetssätt är viktiga för hur tidigt en nyanländ elev kan följa den ordinarie undervisningen och har också betydelse för nyanlända elevers utveckling och framgång i skolan generellt. Gynnsamt är att bygga upp nära och förtroendefulla relationer med hemmen, gode män, kontaktpersoner och andra viktiga personer i elevens nätverk och fortlöpande följa upp och informera elev och vårdnadshavare om elevens språk- och kunskapsutveckling i alla ämnen.

I de fall en elev bedöms ha särskilda behov ska en utredning göras för att möjliggöra en skolgång som är anpassad efter dessa behov. Denna ska påbörjas senast ett år efter att eleven startat sin skolgång i Sverige.

⁸ Kästen-Ebeling G. & Otterup, T., red 2014, *En bra början: mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.

Svenska som andraspråk

Undervisning i svenska som andraspråk stöttar elevens språkliga utveckling med hänsyn till att eleven har utvecklat kunskaper, begrepp och förståelse på ett eller flera andra språk innan inläringen av svenska språket påbörjats. Alltså riktar sig ämnet dels till nyanlända elever, och dels till övriga flerspråkiga elever för vilka svenskan är ett andraspråk. Undervisningen skiljer sig åt beroende på om eleven är nybörjare i svenska språket eller inte. Skolverkets material *Bygga svenska - ett bedömningsstöd för nyanlända elevers språkutveckling* med fem progressionssteg i språkutvecklingen ska användas för att göra bedömningar i nybörjarskedet när andraspråkskraven inte är möjliga att uppnå. Progressionsstegen ska kommuniceras med eleven.⁹

Rektor tar beslut om en elev ska läsa svenska som andraspråk. Ämnet har egen kursplan med samma timplan och behörighet som ämnet svenska. Nyanlända elever i grundskolan följer kursplanen i svenska som andraspråk istället för kursplanen i svenska och kan få utökad undervisning i svenska som andraspråk under ett år genom prioriterad timplan. Inom gymnasieskolan finns det möjlighet att läsa både svenska och svenska som andraspråk när eleven går på nationellt program.

Modersmålsavdelningen

Modersmålsavdelningen ansvarar för undervisning i modersmål och studiehandledning. Avdelningen har i uppdrag att erbjuda modersmålsundervisning och att kompetenta modersmållärare finns. När det gäller studiehandledning arbetar modersmålsavdelningen för att det finns studiehandledare för att täcka kommunens behov. Det är upp till varje rektor att besluta om en elev ska få modersmålsundervisning samt studiehandledning. Strävan är att modersmållärare och studiehandledare blir en naturlig del av arbetslaget på skolorna genom att de jobbar mer koncentrerat på ett fåtal skolor.

Modersmålsundervisning

Modersmålsundervisning erbjuds elever som har ett annat modersmål än svenska och där språket är ett dagligt umgängesspråk med minst en av vårdnadshavarna. Eleven ska ha grundläggande kunskaper i språket och en önskan om att delta i modersmålsundervisning (Skollagen 2010:800 12 kap.7§).

Syftet med modersmålsundervisningen är att eleven ska behålla och utveckla sitt modersmål. En aktiv flerspråkighet är viktig för elevens kognitiva utveckling, identitet och självkänsla. Goda kunskaper i modersmålet underlättar inläring av andra språk samt utveckling av kunskaper och förmågor i skolans alla ämnen (Skolverkets allmänna råd). Undervisningen i modersmål ska förläggas på så få skolenheter som möjligt. Strävan finns att ha undervisningsgrupper på minst fem elever. Eleverna erbjuds en lektion i veckan, men undervisningstiden varierar

⁹ Skolverket, 2017: *Bygga svenska - ett bedömningsstöd för nyanlända elevers språkutveckling*.

beroende på elevens ålder. Undervisningen kan ges av tvåspråkiga pedagoger i verksamheten eller av lärare från Modersmålsavdelningen.

Studiehandledning

Nyanlända och flerspråkiga elevers rätt till studiehandledning på modersmålet alternativt elevens starkaste språk, styrks tydligt i skolförordningen och skolan är skyldig att ge eleven studiehandledning om eleven behöver det. I grund- och gymnasieskolan är det rektor som beslutar om studiehandledning.

Studiehandledning är en stödinsats utifrån elevens behov och skall ses som en extra anpassning eller särskilt stöd tillsammans med ämnesundervisning på modersmålet är de effektiva redskap för elevens kunskapsutveckling då de begrepp som används i undervisningen befästs både på elevens modersmål och i det svenska språket.

Här finns också möjlighet att på sitt eget modersmål kontrastivt jämföra både språk, kultur och värderingar, vilket är en ovärderlig kommunikation för en nyanländ elev som ska finna sin väg in i det svenska samhället. Studiehandledning och modersmålsstöd kan ges av tvåspråkiga pedagoger i verksamheten eller beställas från Modersmålsavdelningen. På SPRI sker studiehandledningen delvis i språkgrupper och tar på SPRI-bas sin utgångspunkt i temaundervisningen som belyser och bearbetar viktiga samhällsteman. Även individuell studiehandledning förekommer beroende på elevens behov.

Kvalitetsarbete och kompetensutveckling

Kommunen ska:

- arbeta utifrån riktlinjerna och rapportera till berörda nämnder
- säkerställa en likvärdig skola för alla barn och elever och kontinuerligt utvärdera kommunens organisation för mottagande och utbildning av nyanlända
- kontinuerligt utvärdera kunskapsutvecklingen med andra medel än betyg hos flerspråkiga elever och säkerställa att den undervisning som bedrivs håller hög kvalitet
- säkerställa att tillgången till lärare i svenska som andraspråk och modersmål samt studiehandledare motsvarar behovet
- ge alla skolor tillgång till stöd och fortbildning i interkulturellt förhållningssätt och språkutvecklande arbetssätt samt lärande av och på ett andraspråk.

Förskolan och skolan ska:

- bedriva en likvärdig verksamhet och utbildning för alla barn och elever som genomsyras av ett interkulturellt förhållningssätt och språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt
- ge all personal möjlighet till fortbildning i interkulturellt förhållningssätt och språkutvecklande arbetssätt samt lärande av och på ett andraspråk

- sträva efter att anställa flerspråkig personal
- i skolan ha lärare med utbildning i svenska som andraspråk
- regelbundet utvärdera introduktion och undervisning för nyanlända elever, respektive förskoleverksamhet för barn med annat modersmål än svenska
- i det systematiska kvalitetsarbetet på gymnasiet via målformuleringar, undersökningar och forum för elevmedverkan bland de nyanlända ungdomarna, ständigt fokusera på en förbättrad undervisning och en trygg miljö.

Kommentar

Syftet med de kommungemensamma riktlinjerna är att säkerställa en likvärdig förskola och skola för alla barn och elever. Det innebär att organisation, verksamhet och undervisningens innehåll följer styrdokument, är förankrade i aktuell forskning och att arbetet med att utveckla organisationen och bygga upp alla medarbetares kompetens fortgår. Kvalitetsarbetet ska innehålla systematiska uppföljningar och utvärderingar på alla nivåer i kommunen. Förvaltningschef ansvarar för att detta genomförs kontinuerligt på driftsnivå. Rektor respektive förskolechef ansvarar för att följa upp och lyfta fram arbete med nyanlända och flerspråkiga elever och barn på sin enhet. Resultaten används sedan som grund till analys kring framgångsfaktorer såväl som utvecklingsområden. Utifrån dessa kan beslut tas och insatser som bidrar till en ökad måluppfyllelse, ökad kvalitet och en likvärdig förskola och skola för alla barn och elever genomföras.

Referenser

Bunar, Nihad , red 2015, *Nyanlända och lärande: mottagande och inkludering*, Natur och kultur.

Gymnasieförordningen, SFS 2010:2039.

Kästen-Ebeling, G & Otterup, T, red 2014: *En bra början – mottagande och introduktion av nyanlända elever*. Lund: Studentlitteratur.

Skolförordningen, SFS 2011:185.

Skolinspektionen: Diariet, se www.skolinspektionen.se/sv/Beslut-och-rapporter/Skolinspektionens-diarium/.

Skolinspektionen 2014: *Utbildningen för nyanlända elever*. Kvalitetsgranskning, rapport 2014:03.

Skollagen (2010:800).

Skolverket 2016: *Utbildning för nyanlända elever*, Skolverkets allmänna råd med kommentarer.

Skolverket 2016: *Invandringens betydelse för skolresultaten*, Skolverkets aktuella analyser.

Skolverket, 2017: *Bygga svenska - ett bedömningsstöd för nyanlända elevers språkutveckling*.

Örebro kommun: *Riktlinjer för skolplaceringar i förskoleklass och grundskola*, 2017.